

Міністерство освіти і науки України

Навчальна програма

«Географія України. 11 клас»

для закладів загальної середньої освіти

(авт. Лисогор Л.П., Нікитчук А.В., Горовий О.В.,
Мозговий А.А., Довгань А.І., Покляцький С.А.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05.09.2025 № 1215)

2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «Географія України. 11 клас» спрямована на формування в учнів цілісного уявлення про природно-ресурсний потенціал, суспільно-географічні процеси та регіональні особливості країни, а також розвиток умінь аналізувати сучасні виклики та тенденції, застосовувати знання й навички для дослідження просторових явищ і ухвалення обґрунтованих рішень. Особливу увагу приділено принципам збалансованого розвитку суспільства, формуванню громадянської відповідальності та розумінню місця України у глобальному просторі.

Навчальна програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392), Типової освітньої програми для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України (наказ Міністерства освіти і науки України від 21.07.2025 №1047), Типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.08.2025 №1119), концепції «Нова українська школа» та враховує сучасні міжнародні підходи (зокрема рекомендації PISA), що орієнтують освітній процес на розвиток критичного мислення, практичних умінь і дослідницьких навичок, необхідних у житті та професійній діяльності, а також реалізацію українознавчого компонента.

Зміст навчальної програми реалізує географічний компонент освітньої галузі «Природознавство», спрямованої на засвоєння учнями знань про природну і соціальну складову географічної оболонки Землі, формування в учнів комплексного, просторового, соціально орієнтованого знання про планету Земля у результаті застосування краєзнавчого, регіонального і планетарного підходів та усвідомлення цілісного географічного образу своєї країни.

Навчальний курс «Географія України. 11 клас» досліджує взаємозв'язки між природним середовищем і господарською діяльністю людини, окреслює національні демографічні, економічні, політичні, культурні процеси. Особливу увагу приділено раціональному природокористуванню та реалізації Цілей сталого розвитку в Україні, реформі адміністративно-територіальної організації й процесам декомунізації та дерусифікації, аналізу геополітичного положення України та євроатлантичного співробітництва.

Водночас програмою передбачено комплексне вивчення України як найбільшої європейської держави з унікальними ландшафтами та великим стратегічним і ресурсним потенціалом. Розглянуто аспекти її географічного положення й зміцнення національної безпеки, різноманіття

природно-ресурсного потенціалу, людські ресурси, економічний потенціал. Окремо акцентується на регіональних особливостях природних і суспільних процесів. Відтак навчальний курс формує цілісне розуміння закономірностей просторового розвитку України та її ролі у глобальних процесах.

Вчитель, враховуючи здібності, інтереси та навчальні можливості учнів / учениць, самостійно розподіляє зміст матеріалу та обирає форми активного навчання, що сприяють досягненню очікуваних результатів, як-от дослідницькі проєкти, практичні роботи, інтерактивні завдання, роботу з мультимедійними ресурсами та тренажерами.

Метою навчального курсу є формування в учнів цілісного образу України з урахуванням загальних суспільно-географічних закономірностей у глобальному контексті, розкриття взаємозв'язків між природними умовами, ресурсами, населенням та економікою країни. Курс спрямований на розвиток умінь застосовувати географічні підходи для аналізу сучасних викликів і прийняття обґрунтованих рішень у практичних життєвих ситуаціях. Він розвиває просторове та критичне мислення, навички роботи з даними, картографічними та цифровими ресурсами. Водночас курс виховує екологічну свідомість, громадянську відповідальність і орієнтацію на принципи сталого розвитку.

Реалізація мети курсу передбачає вирішення таких **завдань**:

- характеризувати природно-ресурсний потенціал, населення, економіку й політичну систему України з урахуванням регіональних особливостей;
- пояснювати взаємозв'язки між природними й суспільними процесами на території країни, виявляючи причини та наслідки цих взаємодій;
- аналізувати та порівнювати географічну інформацію з різних джерел (графічних, картографічних, літературних, статистичних, цифрових), представлених у різних формах подання (текст, карти / картосхеми, рисунки, діаграми, інфографіка тощо);
- оцінювати сучасні виклики та прогнозувати їхні наслідки для економіки, суспільства та довкілля;
- проявляти громадянську відповідальність та екологічну свідомість;
- приймати рішення відповідно до принципів збалансованого розвитку суспільства.

Структура програми представлена **чотирма розділами**.

Розділ І. *«Картографічний образ України»* поглиблює знання про способи зображення території України в картографічних творах та значення картографічних ресурсів для дослідження території України. Учні / учениці знайомляться з традиційними і цифровими картами, геопорталами та геоінформаційними системами (ГІС), а також вчать

застосовувати картографічні знання на практиці для аналізу рельєфу, природних об'єктів, адміністративних одиниць та їхніх взаємозв'язків. Особлива увага приділяється роботі з топографічними картами, визначенню координат, напрямків, висот та відстаней.

У розділі II *«Природно-ресурсний потенціал України»* розкривається значення природних ресурсів, як фундаменту економічного розвитку держави та основи життєзабезпечення населення. Особлива увага приділяється раціональному природокористуванню й охороні ресурсів, а також розумінню взаємозалежності між природними умовами, господарською діяльністю людини та якістю життя суспільства. Аналізуючи приклади з різних регіонів України, школярі усвідомлюють як природний потенціал може стати рушійною силою розвитку, так і фактором, що потребує обережного ставлення та зваженої політики природокористування.

Розділ III. *«Суспільна географія України»* розкриває соціальний та економічний виміри географії, що формують образ країни. Особливу увагу приділено організації адміністративно-територіального устрою, динаміці демографічних процесів, які визначають розвиток суспільства й економіки. Вивчення національної економіки дозволяє зрозуміти її сучасні риси, основні чинники розміщення виробничих об'єктів, регіональні відмінності господарства, а також оцінити зовнішньоекономічні зв'язки, які інтегрують Україну у світовий економічний простір.

Розділ IV *«Україна в геополітичному вимірі»* знайомить учнів із політичним аспектом географії, демонструючи роль України у глобальній та регіональній системі. Розкривається вплив політико-географічного положення країни на її міжнародні відносини, геополітичну силу, а також взаємозв'язок національних інтересів із глобальними процесами. Особливу увагу приділено євроатлантичній інтеграції, стратегічному цивілізаційному вибору держави й активній ролі України у регіональній політиці. Аналіз сучасних викликів і можливостей допомагає усвідомити, що від рішень України залежить не лише її майбутнє, а й стабільність у Європі та світі.

Навчальний курс демонструє взаємозв'язки природних і суспільних процесів на території України, інтегруючи знання з природничих наук, демографії, економіки, політики та культури для аналізу розвитку країни.

Відповідно до Типових навчальних планів, для вивчення навчального курсу передбачено 1 година на тиждень. Навчальна програма враховує особливості навчання учнів / учениць у різних умовах, зокрема на тимчасово окупованих територіях, у регіонах з обмеженим доступом до інтернету та освітніх ресурсів, а також дітей, які навчаються за кордоном. Завдяки варіативності підходів учитель може обирати оптимальні форми роботи – від інтерактивних завдань і проектної діяльності до дистанційних консультацій. Такий підхід сприяє підтримці рівного доступу до якісної

освіти, стимулює мотивацію до навчання та розвиток ключових компетентностей, забезпечуючи ефективність освітнього процесу незалежно від місця перебування учнівства.

Географія 11 клас
«Географія України»
(35 год; 1 год на тиждень)

Годин и	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня/учениці	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Розділ І. Картографічний образ України			
2 год.	Учень/учениця: <i>розпізнає</i> види карт за просторовим охопленням України, масштабом, змістом, призначенням; <i>пояснює</i> основні картографічні поняття і терміни, відмінності різних видів масштабу, картографічних проєкцій на прикладі карт України; <i>вміє</i> користуватися навчальними картами й атласами, картографічними інтернет-джерелами; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень України; <i>застосовує</i> сучасні навігаційні системи на практиці; <i>створює</i> самостійно або у співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації про Україну, зокрема із використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв; <i>оцінює</i> практичне значення географічних карт, географічних інформаційних систем.	Тема 1. Географічні карти України Зображення України в традиційних картографічних творах. Електронні карти, геопортали. Геоінформаційні системи (ГІС) як інструмент управління територією України.	Робота з інформацією «Сучасна веб-картографія та її використання у попередженні й ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій», «Що таке геопортал і навіщо він пересічним громадянам?» Дослідження / моделювання «Застосування геоінформаційних технологій у міському плануванні», «Просторовий аналіз громади: робота з онлайн-картами та визначення закономірностей у розміщенні об'єктів» Практична робота «Побудова оптимального маршруту між туристичними об'єктами свого району за допомогою навігаційної карти» Навчальний проєкт «Розроблення карти громади за допомогою онлайн сервісів» («Моя громада на Google Maps»)

3 год.	знає елементи топографічної карти й основні умовні позначення на ній; розрізняє географічні та прямокутні координати точок, види масштабу, азимута; визначає за топографічною картою географічний і магнітний азимут, географічні та прямокутні координати точок, абсолютну і відносну висоту місцевості, падіння річки, масштаб плану і карти за прямокутною сіткою; читає топографічні карти, плани українських міст / селищ / сіл, схеми руху транспорту; розпізнає на місцевості об'єкти українських природних і культурних ландшафтів, зображених на топографічній карті, плані; описує за топографічною картою рельєф територій України; уміє орієнтуватися на місцевості за допомогою топографічної карти, плану під час подорожей Україною, туристичних маршрутів, краєзнавчих досліджень; розв'язує задачі за топографічною картою; оцінює значення топографічних карт у побуті та господарській діяльності українського суспільства; робить висновки щодо актуальності знань і навичок роботи з топографічною картою.	Тема 2. Топографічні карти і плани території України Топографічна карта й план як джерело інформації про територію України. Топографічна зйомка. Вимірювання за топографічною картою. Практичне застосування топографічних знань.	Робота з інформацією «Топографічні карти у землекористуванні» Дослідження / моделювання «Як прив'язати фрагмент топографічної карти до карти України: розграфлення та номенклатура», «Кому і для чого потрібна топографічна зйомка?» Практичні роботи «Визначення на топографічній карті географічних (з точністю до секунд) та прямокутних координат окремих точок, географічних та магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок, падіння річки, відстаней», «Опис рельєфу рідної місцевості за топографічною картою / планом»
--------	---	--	---

Розділ II. Природно-ресурсний потенціал України

2 год	Учень/учениця: <i>пояснює</i> роль геологічного середовища у формуванні просторової організації господарства України; <i>класифікує</i> мінеральні ресурси України (паливні, рудні, нерудні) та характеризує їх економічне значення; <i>визначає</i> найбільші басейни й родовища мінеральних ресурсів на карті, встановлює їхній зв'язок з розташуванням видобувних, матеріало-, паливомістких виробництв; <i>аналізує</i> рівень забезпеченості України основними видами мінеральних ресурсів; <i>порівнює</i> ресурсозабезпеченість України з іншими країнами світу; <i>наводить приклади</i> регіональної спеціалізації у видобутку мінеральної сировини; <i>працює</i> з географічними картами, статистичними джерелами, цифровими сервісами для дослідження ресурсного потенціалу України; <i>формулює</i> висновки щодо наслідків надмірного споживання мінеральних ресурсів і їхнього впливу на довкілля і збалансований розвиток регіонів; <i>обґрунтовує</i> актуальність ресурсної проблеми людства та пропонує можливі шляхи її вирішення (ресурсозбереження, переробка, інноваційні технології, відновлювані джерела енергії).	Тема 1. Мінеральні ресурси України Мінерально-сировинна база України. Видобування мінеральних ресурсів як вид економічної діяльності. Виробничі об'єкти видобувної промисловості в Україні. Природно-ресурсний чинник у розташуванні видобувних і матеріало-, паливомістких виробництв. Забезпеченість України мінеральними ресурсами. Основні тенденції й проблеми видобутку мінеральних ресурсів в Україні.	Робота з інформацією «Аналіз інформації про найбільші басейни, родовища, запаси, ступінь вичерпності корисних копалин за картами та даними Державного інформаційного геологічного фонду України»; «Які з рідкісноземельних металів є в Україні, скільки їх, та чому їх складно видобувати?» Дослідження / моделювання «Видобування мінеральних ресурсів і регіональний розвиток: вплив на зайнятість, доходи та інфраструктуру»; «Визначення регіонів України з високим екологічним навантаженням від видобування мінеральної сировини» Практичні роботи «Встановлення за тематичними картами України зв'язків між мінеральними ресурсами та розташуванням видобувних, матеріало-, паливомістких виробництв»; «Створення порівняльної таблиці запасів і видобування мінеральних ресурсів України та країн світу на вибір (вугілля, нафта, природний газ, руди металів)» Дискусія / дебати «Альтернативні сценарії розвитку видобувної промисловості України: нарощування видобування / стабільний рівень видобування / скорочення видобування з переходом на відновлювальні джерела енергії»
---------------------	--	--	---

			Навчальний проєкт «Розроблення простих моделей зміни видобутку мінеральних ресурсів за останні 10 років та прогноз на наступні 5 років за допомогою цифрових інструментів (Excel, Google Sheets, онлайн-сервіси для візуалізації даних (Tableau, Datawrapper)»
2 год	Учень/учениця: характеризує особливості розподілу сонячної енергії, напрямки руху атмосферних фронтів, циклонів та антициклонів, річний розподіл кліматичних показників у межах України; розрізняє погоду під час проходження циклону, антициклону, холодного і теплого атмосферних фронтів; визначає за кліматичною картою особливості розподілу температури повітря та опадів; порівнює особливості зволоження в різних частинах України та кліматичні умови своєї місцевості з іншими регіонами; порівнює клімат окремих регіонів України; обґрунтовує вплив агрокліматичних ресурсів на спеціалізацію рослинництва, рекреаційних кліматичних на розвиток туризму; оцінює ресурсні властивості атмосфери, рівень безпеки проживання в районах поширення атмосферних стихійних явищ; усвідомлює загрози кліматичних змін і забруднення атмосфери; пропонує способи розв'язання проблеми глобального потепління.	Тема 2. Кліматичні ресурси України Кліматотвірні чинники та їх вплив на клімат України. Ресурсний потенціал атмосфери. Енергетичні кліматичні ресурси як чинник розвитку відновлювальної енергетики в Україні. Агрокліматичні ресурси та їх вплив на спеціалізацію сільського господарства. Рекреаційні кліматичні ресурси. Зміни клімату в Україні та їхні наслідки для довкілля, населення та економіки.	Робота з інформацією «Аналіз кліматичних карт, карт агрокліматичного районування, електроенергетики, рекреаційних ресурсів України» Дослідження / моделювання «Ресурсний потенціал атмосфери своєї місцевості та приклади його використання», «Моделювання впливу змін клімату на агрокліматичні ресурси й регіональну спеціалізацію сільського господарства», «Визначення перспективних районів для розвитку відновлювальної енергетики в Україні» Практичні роботи «Розробка плану використання агрокліматичних ресурсів у своїй громаді й створення інтерактивної карти вирощування сільськогосподарських культур», «Порівняльний аналіз кліматодіаграм регіонів України на вибір, оцінка їхнього рекреаційного потенціалу з рекомендаціями щодо розвитку туризму»

			Дискусія / дебати «Як наслідки зміни клімату в Україні вплинуть на економіку?» Навчальний проєкт «Протидія засухам / суховіям у своїй місцевості: адаптація до змін клімату»
2 год	Учень/учениця: знає формулу розрахунку показника забезпеченості водними ресурсами; називає водомісткі та вододефіцитні виробництва в Україні; проводить порівняльний аналіз водозабезпеченості різних регіонів України; використовує статистичні дані та визначає середньодобове та річне споживання води населенням; визначає зв'язок між наявністю водних ресурсів та густотою населення, розміщенням промислових об'єктів та рекреаційних зон; аналізує обсяги використання водних ресурсів за видами економічної діяльності (сільське господарство, промисловість, сфера послуг); пояснює вплив господарської діяльності та туристичного навантаження на стан водних ресурсів; пояснює роль прісної води у життєдіяльності населення та розвитку виробництва; оцінює проблеми нерівномірного розподілу прісної води на території України; пояснює соціальні та економічні наслідки недостатньої водозабезпеченості; описує сучасні методи очищення та	Тема 3. Водні ресурси України Чинники нерівномірного розподілу вод суходолу по території України. Регіональна забезпеченість водними ресурсами. Прісна вода як ресурс і чинник розселення населення й розміщення виробництва. Водомісткі українські виробництва. Мінеральні й термальні води, санаторно-курортний туризм. Системи очищення води та управління водними ресурсами в Україні.	Робота з інформацією «Забруднення водойм України: види, джерела, наслідки», «Принципи роботи мобільної станції водопідготовки підземних і поверхневих вод в Україні» Дослідження / моделювання «Порівняння українських санаторіїв за типами мінеральних вод та профілем оздоровчих послуг», «Аналіз екологічного стану річки своєї місцевості: оцінка впливу промислового забруднення на якість води та розробка пропозицій щодо охорони водних ресурсів», «Як забруднену воду перетворити на питну? (виготовлення фільтру для очищення води від нерозчинних домішок)» Практичні роботи «Побудова кругової діаграми «Основні споживачі прісної води в Україні» за матеріалами статистичних звітів», «Порівняльний аналіз водозабезпеченості регіонів України та її вплив на розміщення водомістких і вододефіцитних виробництв»

	знезараження води для населення та промисловості; <i>пояснює</i> роль технологій у збереженні водних ресурсів та підвищенні водозабезпеченості; <i>оцінює</i> ефективність систем водопостачання та пропонує шляхи їх вдосконалення.		Дискусія / дебати «Які заходи з покращення управління водними ресурсами в Україні є найбільш пріоритетними?» Навчальний проєкт «Водний слід моєї сім'ї: розрахунок, аналіз та способи зменшення» Навчальна екскурсія «Віртуальна екскурсія до Музею води / водоканалу / місцевої станції водопідготовки»
2 год	Учень/учениця: <i>характеризує</i> особливості та структуру земельного фонду України; <i>обчислює</i> показники землезабезпеченості; <i>називає</i> види сільськогосподарських угідь; <i>характеризує</i> ґрунтові ресурси України; <i>робить висновки</i> щодо закономірностей поширення ґрунтів на рівнинній частині України та в горах; <i>аналізує</i> регіональні відмінності у забезпеченні земельними ресурсами; <i>оцінює</i> заходи з підвищення родючості та охорони ґрунтів; <i>обґрунтовує</i> взаємозв'язок між поширенням ґрунтів і спеціалізацією сільськогосподарського виробництва; <i>усвідомлює</i> загрози виснаження, деградації та забруднення ґрунтів; <i>пропонує</i> способи збереження родючості ґрунтів;	Тема 4. Земельні ресурси України Особливості та структура земельного фонду України. Ґрунтові ресурси України. Регіональні відмінності у забезпеченні земельними ресурсами. Рациональне використання та охорона земельних ресурсів. Вплив земельних ресурсів на продовольчу безпеку й економічний розвиток регіонів.	Робота з інформацією «Структура земельного фонду України за даними Держстату, Держгеокадастру», «Аналіз карт земельних ресурсів, ґрунтів, спеціалізації сільського господарства України», «Агротехнічна меліорація земель: користь чи шкода» Дослідження / моделювання «Моделювання змін у структурі земельного фонду України до 2050 року за різних умов: зміни клімату, зростання чисельності населення, переходу на органічне землеробство», «Ерозійні процеси в межах своєї області: масштаби, ризики та шляхи запобігання», «Стихійні сміттєзвалища, забруднення ґрунтів своєї місцевості» Практичні роботи «Порівняльний аналіз областей України за показниками забезпеченості земельними ресурсами / деградації ґрунтів» Дискусії / дебати

	<i>оцінює</i> вплив земельних ресурсів на продовольчу безпеку та економічний розвиток регіонів; <i>застосовує</i> отримані знання для оцінки ресурсного потенціалу та планування раціонального використання земель у регіоні.		«Чи можна вважати землю головним багатством України у ХХІ столітті?»», «Як знайти баланс між економічними вигодами сільського господарства та екологічною безпекою?»» <i>Навчальний проєкт</i> «Це є тільки в Україні: унікальність нашої землі та її значення для всього світу», «Де земля годує краще?»»: створення картограми забезпеченості населення ріллею за областями України, аналіз регіональних відмінностей»
--	---	--	--

2 год	Учень/учениця: <i>називає</i> основні біологічні ресурси України та оцінює наслідки їх використання для екосистем і економіки; <i>встановлює</i> сукупність чинників, що впливають на поширення рослинного покриву та тваринного світу; <i>характеризує</i> природні зони; <i>оцінює</i> ресурсні властивості біосфери; <i>визначає</i> рівень безпеки проживання в районах поширення отруйних рослин, окремих видів лісових та отруйних тварин; <i>усвідомлює</i> загрози зменшення біорізноманіття; <i>пропонує</i> способи збереження лісів, видового складу рослинності і тваринного світу; <i>пояснює</i> роль природоохоронного фонду у збереженні стійкості екосистем; <i>формулює</i> висновки про взаємозв'язок природних умов і біологічних ресурсів з господарською діяльністю та розвитком регіонів.	Тема 5. Біологічні ресурси України Закономірності поширення рослинного покриву та тваринного світу в Україні. Біорізноманіття України. Червона і Зелена книги, природно-заповідний фонд України. Захист та відновлення екосистем суходолу. Рациональне лісокористування.	Робота з інформацією «Аналіз карт рослинності, тваринного світу, охорони природи України», «Пошук інформації про види, занесені до Червоної та Зелених книг, біосферні заповідники України», «Ідеї Володимира Вернадського про розвиток біосфери» Дослідження / моделювання «Екодуки як інструмент збереження біорізноманіття: уроки для України», «Як вирубка лісів впливає на паводки та яких превентивних заходів має вживати влада» Практичні роботи «Визначення рівня лісистості та оцінка біорізноманіття області / історико-географічного регіону за вибором», «Складання таблиці біологічних ресурсів України з характеристикою видів, їх поширення, значення для людини та впливу на екосистему» Дискусія / дебати «Як знайти баланс між господарською діяльністю і збереженням лісів?» Навчальний проєкт «Розпізнавання рослин і тварин рідного краю за допомогою додатків PlantNet та iNaturalist»
-------	---	---	--

3 год	Учень/учениця: <i>розпізнає</i> прояви антропогенного впливу у довкіллі; <i>здійснює</i> пошук та аналіз даних систем моніторингу довкілля; <i>використовує</i> цифрові інструменти та застосунки для відстеження стану довкілля; <i>пояснює</i> значення відновлюваних ресурсів у розвитку економіки й суспільства; <i>інтерпретує</i> карти, статистичні й цифрові ресурси для аналізу забезпеченості й використання природних ресурсів України; <i>пояснює</i> Цілі сталого розвитку ООН і їх значення для України; <i>визначає</i> сучасні ресурсні виклики для України (деградація ґрунтів, забруднення води й повітря, виснаження ресурсів); <i>оцінює</i> ресурсозабезпеченість України; <i>аналізує</i> приклади раціонального та нераціонального природокористування; <i>формулює</i> обґрунтовані висновки про взаємозв'язок між використанням природних ресурсів та розвитком господарської діяльності; <i>пропонує</i> шляхи збереження та раціонального використання природних ресурсів на засадах сталого розвитку; <i>формує</i> власну позицію та громадянську відповідальність щодо збереження довкілля; <i>пропонує</i> власні ініціативи для участі у громадському моніторингу стану довкілля	Тема 6. Ресурсозабезпечення та природокористування в Україні Оцінка ресурсозабезпеченості України. Відновлювані та невідновлювані ресурси України. Природокористування в умовах сталого розвитку. Системи моніторингу довкілля. Охорона і відновлення природних ресурсів в Україні.	Робота з інформацією «Міндовкілля онлайн: моніторинг і охорона природних ресурсів України (робота з місцевими джерелами інформації, сайтом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів)», «Глобальні цілі сталого розвитку і Україна» Дослідження / моделювання «Моніторинг змін лісового покриву Карпат і Полісся за допомогою супутникових знімків та ГІС за останні 20–30 років», «Україна на шляху сталого розвитку: моделювання міжнародної конференції», «5-компонентний підхід до управління відходами: досвід Швеції» Практичні роботи «Визначення ресурсозабезпеченості України за формулами (забезпеченість відновлюваними та невідновлюваними ресурсами)» Дискусія / дебати «Чи доцільно обмежувати використання невідновлюваних ресурсів для майбутніх поколінь?» Навчальний проєкт «Зелений контроль: учнівський моніторинг довкілля (раціональне природокористування в моєму регіоні)»
-------	---	--	--

Розділ III. Суспільна географія України

3 год	Учень/учениця: визначає територію, що ототожнюється з поняттям «мала батьківщина»; визначає географічне положення України, її кордони та сусідні держави; усвідомлює роль кордонів для безпеки держави; характеризує економіко-політико-географічне положення України у Європі та світі; описує політико-географічні та економічні центри України; моделює вплив транспортних коридорів і природних ресурсів на економічний розвиток; обґрунтовує вплив географічного положення України на розвиток зовнішньополітичних, економічних зв'язків тощо; порівнює місце України у глобальних і регіональних просторових системах; пояснює особливості сучасного адміністративно-територіального устрою України; аналізує реформу децентралізації та її вплив на ефективність управління та розвиток регіонів; пояснює основні функції столиці як політичного, адміністративного, культурного та економічного центру України; аналізує зміни у просторовій організації та символіці міст і регіонів; пояснює роль процесів декомунізації й дерусифікації у формуванні сучасної національної ідентичності;	Тема 1. Українська держава Фізико-географічне положення України. Територія України, державний кордон. Країни-сусіди. Реформування адміністративно-територіального устрою України. Процеси декомунізації й дерусифікації.	Робота з інформацією «Історичні та сучасні процеси зміни назв населених пунктів і вулиць», «Столиці України (нарис з історії)», «Нові назви окремих міст України (інфографіка)» Дослідження / моделювання «Географічне положення України: переваги та виклики», «Децентралізація в Україні: розподіл повноважень, ресурсів і відповідальності», «Електронна демократія: як спрощується комунікація людини з державою?», «Чи є в Україні “центри впливу”?» Практична робота «Позначення на контурній карті адміністративних центрів районів та територіальних громад своєї області згідно реформи децентралізації, сусідніх держав (якщо область прикордонна) та визначення протяжності кордону із сусідньою державою чи областю за масштабом карти» Дискусія / дебати «Яка роль географічного положення України у формуванні національної безпеки?» Навчальний проєкт «Топоніми рідного краю: від минулого до сьогодення»
---------------------	--	--	---

	оцінює вплив географічного простору на визначення національних пріоритетів і стратегічних інтересів України.		
4 год	Учень/учениця: знає кількість населення України та особливості її динаміки; пояснює причини демографічних явищ, просторові відмінності показників природного й механічного руху, вплив конфесійної, етнічної, соціальної структури населення на процеси відтворення і міграції; характеризує демографічну ситуацію України за статеві-віковою пірамідою; розрізняє якість життя у великих і малих, монофункціональних / багатофункціональних містах; прогнозує вплив системи розселення на розміщення виробництва та соціальної інфраструктури; порівнює етнічний і релігійний склад населення України; формує власну позицію щодо ролі етнокультурних факторів у розвитку суспільства; застосовує здобуті знання для налагодження міжкультурного діалогу та формування толерантної поведінки; усвідомлює значимість якості трудових ресурсів для економічного зростання країни; знаходить у різних джерелах інформацію про проблеми зайнятості населення України; вміє знаходити й добирати статистичні й	Тема 2. Населення України Демографічний портрет України: актуальні тенденції та зміни. Система розселення, урбанізаційні процеси. Етнолінгвістичне розмаїття та релігійна структура населення. Людські ресурси. Особливості демографічної політики.	Робота з інформацією «Ознайомлення зі статистичними даними національні служби статистики України», «Українці в різних країнах світу» Дослідження / моделювання «Агломерація як єдиний життєвий простір», «Хто такий «урбаніст» та як ним стати?», «Характеристика структури зайнятості населення України», «Безробіття в Україні: шляхи подолання та досвід інших країн» Практичні роботи «Просторовий аналіз демографічних процесів в Україні», «Аналіз статеві-вікової піраміди України й проектування демографічної політики» Дискусія / дебати «Яка демографічна політика потрібна Україні?», «Релігія в сучасному світі: основа єдності чи джерело суперечностей?» Навчальний проєкт «Корінні народи України: збереження культурної ідентичності», «Професійний портрет працівника для ефективного розвитку громади» Навчальна екскурсія Відвідування краєзнавчого музею або культурно-релігійного осередку

	картографічні матеріали на сайті Державної служби статистики України та з інших джерел.		
4 год	Учень/учениця: називає показники суспільно-економічного розвитку держави; характеризує економіко-географічне положення України; знає і розуміє особливості секторальної та територіальної структури економіки; аналізує секторальну структуру та регіональні відмінності господарства; характеризує чинники, що зумовили розвиток в Україні окремих виробництв товарів і послуг; визначає сучасні риси національного господарства, місце України на світових товарних ринках, чинники міжнародної спеціалізації країни; визначає конкурентні переваги України на світових ринках сільськогосподарської продукції, рудної сировини та металів; оцінює роль України в глобальних ланцюгах доданої вартості виробництва, вплив її на економічний розвиток; робить висновки про оптимізацію структури економіки України та її міжнародної спеціалізації; оцінює територіальну структуру господарства країни за екологічними, соціальними, економічними критеріями; висловлює власні судження щодо конкурентних переваг і перспектив розвитку окремих виробництв в Україні;	Тема 3. Економіка України Економіко-географічне положення України. Сучасні риси національної економіки України. Домінуючі чинники економічного розвитку й регіональні особливості. Основні види економічної діяльності, що визначають місце України на світових ринках товарів і послуг. Зовнішньоекономічні зв'язки.	Робота з інформацією «Ознайомлення зі статистичними ресурсами Світового банку, МВФ, Державна служба статистики України)», «Що таке КВЕД і як з ним працювати?», «Аналіз новин глобальної економіки щодо можливого їхнього впливу на економіку України?» Дослідження / моделювання «Реіндустріалізація промислового сектору економіки України: досвід європейських країн», «Місце України в глобальних ланцюгах доданої вартості виробництва», «Роль транснаціональних компаній у розвитку машинобудівних та хімічних виробництв в Україні», «Конкурентні переваги України у сільському господарстві, металургії та рудній промисловості», «Участь України в міжнародних економічних організаціях» Практичні роботи «Аналіз секторальної структури економіки України», «Складання картосхеми просторової організації (просторового каркасу) економіки України» Дискусія / дебати

оцінює прояви глобальних викликів в Україні; моделює можливі наслідки зміни попиту на українську продукцію для економіки, зайнятості та валютних надходжень; пояснює вплив міжнародних економічних процесів транснаціональних корпорацій на розвиток національної економіки; визначає стратегічні види економічної діяльності для залучення іноземних інвестицій, обґрунтовує їх пріоритетність.		«Яка економічна система найефективніша в сучасних умовах для України?» Навчальний проєкт «Європейський союз — головний партнер України», «Транснаціональні гравці на українському ринку: плюси й мінуси»
--	--	---

Розділ IV. Україна в геополітичному вимірі

3	Учень/учениця: характеризує політико-географічне положення України на глобальному, регіональному, локальному рівнях; вирізняє спільні кордони України з політичними та економічними партнерами, з країнами інших політичних та економічних блоків; дає політико-економічну оцінку державного кордону України; знає основні політичні інститути України (виконавча, законодавча, судова влада, місцеве самоврядування, партії) та пояснює їхню роль у політичній системі; аналізує територіально-політичну організацію суспільства в Україні державний устрій, виборчі округи, політична карта регіонів); висловлює судження щодо впливу політико-географічного положення на економічний розвиток України, її місце в Європі та світі; усвідомлює взаємозв'язок і політичні взаємодії	Тема 1. Україна на політичній карті світу Політико-географічне положення України: глобальне, регіональне, сусідське. Політико-економічна оцінка державного кордону України. Політичні інститути в Україні. Територіально-політична організація українського суспільства.	Робота з інформацією «Пошук прикладів сучасних дипломатичних відносин України з державами-сусідками, державами-членами ЄС» Дослідження / моделювання «Порівняльний аналіз політичних інститутів України та інших демократичних країн», «Вплив державного кордону на економічний та безпековий розвиток регіонів України» Практичні роботи «Нанесення на контурну карту політичних кордонів України, сусідніх країн і політико-економічних блоків» Дискусія / дебати «Чи є політико-географічне положення України перевагою чи викликом для її розвитку?» Навчальний проєкт «Україна на політичній карті світу: від незалежності до сучасності», «Роль української діаспори у формуванні позитивного іміджу України у світі»
-----------------	---	---	--

	територій і географічних місць в геопросторі; формує власне ставлення до ролі України в сучасній політичній карті світу.		
3	Учень/учениця: <i>визначає</i> геополітичне положення України в контексті регіоналізації світу, <i>формулює</i> припущення щодо його змін у майбутньому; <i>пояснює</i> вплив сусідніх держав та міжнародних організацій на зовнішню політику України; <i>наводить</i> приклади застосування Україною геополітичної «розумної сили» (економічної, мілітарної, «м'якої»); <i>досліджує</i> особливості європейської та євроатлантичної інтеграції України, з урахуванням історичних, політичних та економічних чинників; <i>пояснює</i>, чому європейська інтеграція є цивілізаційним вибором України, <i>наводить приклади</i> переваг і викликів цього процесу; <i>моделює</i> сценарії розвитку геополітичної ситуації навколо України; <i>аналізує</i> взаємозв'язок між національними інтересами й геополітичними пріоритетами держави.	Тема 2. Геополітичне положення України Місце України в геополітичному просторі. Геополітична «сила» України. Європейська та євроатлантична інтеграція як цивілізаційний вибір. Роль України в регіональній політиці. Взаємозв'язок національних інтересів і геополітичних пріоритетів держави.	Робота з інформацією «Зовнішньополітичні відносини України з європейською країною (за вибором учнів)», Дослідження / моделювання «Місце України в геополітичній концепції "Центр-периферія" за умов регіоналізації світової геополітики», «Особливості європейської та євроатлантичної інтеграції України», «Як національні інтереси впливають на зовнішню політику?» Практичні роботи «Позначення на контурній карті кордонів країн-членів ЄС та їхніх столиць» Дискусія / дебати «Чому Україні треба ЄС, а ЄС зараз треба Україна?» Навчальний проєкт «Як формується геополітичні сили держави?», «День Європи в Україні»

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Особливості організації освітнього процесу

Сучасні підходи до навчання передбачають впровадження в освітній процес сучасних технологій та методів навчання, які сприятимуть розвитку ключових компетентностей та наскрізних умінь. Зокрема компетентнісний підхід передбачає наскрізну реалізацію міжпредметної інтеграції для успішного розв'язання прикладних і наукових задач, самостійність у зборі, аналізі й інтерпретуванні даних, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, моделювання процесів й обґрунтоване прогнозування в природничому й суспільному контекстах.

Інтегрований підхід реалізується через поєднання міждисциплінарних тем, які охоплюють природничі, суспільні, історичні та мовно-літературні аспекти. Наприклад, при вивченні теми «Етнолінгвістичне розмаїття та релігійна структура населення України» учні вивчають роль національних меншин у культурному й економічному розвитку регіонів, аналізують твори, що відображають життя національних і релігійних спільнот в Україні, усвідомлюючи, як література формує уявлення про толерантність та міжкультурний діалог; розглядають конституційні права національних і релігійних меншин (зокрема реалізації права на самовираження та культурну автономію), оцінюють сучасні виклики (інтеграція внутрішньо переміщених осіб, збереження культурної спадщини тощо).

Особлива увага в організації освітнього процесу приділяється соціально-етичному навчанню, спрямованого на формування екологічної, соціальної та громадянської відповідальності. Найефективніше такі підходи до навчання реалізуються через організацію дискусійних платформ, круглих столів, проєктні роботи та аналіз життєвих ситуацій, у яких учні розглядають етичні / правові аспекти використання природних ресурсів, подолання суперечностей у територіальному плануванні та збалансованого розвитку. Такий підхід сприяє усвідомленню власної ролі в суспільстві та підвищує мотивацію до активної пізнавальної діяльності.

Вчителю рекомендовано використовувати ефективні методи і прийоми для створення доступного навчального середовища: дослідницький, проєктний методи, а також підходи та принципи критичного мислення та проблемного навчання тощо.

Реалізація активних методів навчання у старшій школі передбачає впровадження дослідницьких і практичних робіт, використання цифрових інструментів та інтерактивних технологій. Такий підхід забезпечує формування дослідницької компетентності учнів, розвиток умінь інтегрувати знання з різних предметних галузей, здійснювати порівняльний аналіз економічних і екологічних показників регіонів,

прогнозувати природні процеси та моделювати сценарії управління ресурсами. Водночас реалізується компетентнісний і соціально-етичний потенціал навчання, оскільки учні залучаються до прийняття обґрунтованих рішень у соціально-екологічному контексті та виявляють активну громадянську позицію.

Упровадження цифрових технологій під час вивчення географії суттєво розширює її дослідницький і практико-орієнтований потенціал. Використання таких сервісів не лише уможливлює візуалізацію та інтерактивність навчального матеріалу, а й сприяє формуванню ключових компетентностей учнів – інформаційно-цифрової, дослідницької, комунікативної та соціальної.

ГІС-системи (Google Earth, QGIS) створюють умови для опрацювання просторових даних, моделювання територіальних процесів і виявлення просторових закономірностей.

Онлайн-бази даних і статистичні портали (World Bank Data, Держстат України, Eurostat) забезпечують доступ до актуальної інформації, що дозволяє учням формувати навички збору, систематизації та аналітичного опрацювання статистичних показників. Це сприяє розвитку умінь здійснювати порівняльний аналіз, робити узагальнення та прогнози суспільного розвитку.

Цифрові лабораторії та симулятори дають змогу моделювати природні процеси, які важко або неможливо спостерігати в реальних умовах (сейсмічні явища, кліматичні зміни, формування рельєфу). Це підвищує дослідницьку цінність навчання та сприяє формуванню причинно-наслідкових зв'язків.

Платформи для спільної роботи (Padlet, Miro, Google Workspace) створюють середовище для організації колективної діяльності, розробки інтерактивних проєктів і презентацій. Такі інструменти формують навички командної взаємодії, комунікації та розподілу ролей у навчальному процесі.

Інструменти інтерактивного оцінювання (Kahoot, Quizizz, LearningApps) забезпечують можливість оперативного контролю знань і формувального оцінювання. Вони підвищують мотивацію учнів на основі гейміфікації та дозволяють вчителю відслідковувати індивідуальну освітню траєкторію в режимі реального часу.

Таким чином, застосування цифрових сервісів і онлайн-інструментів у навчанні географії сприяє посиленню інтерактивності освітнього процесу, підвищенню його ефективності та наукової-практичної спрямованості. Використання сучасних цифрових ресурсів забезпечує поєднання предметних знань із розвитком ключових компетентностей, необхідних для участі учнів у наукових дослідженнях, міждисциплінарних проєктах та соціально значущих ініціативах.

Оцінювання навчальних досягнень учнів

Оцінювання навчальних досягнень учнів / учениць географії старшої школи реалізується на засадах компетентнісного та дослідницького підходів, що передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок у реальні контексти діяльності. Основна мета оцінювання полягає не лише у фіксації рівня засвоєння навчального матеріалу, а й у системній оцінці здатності учнів виконувати дослідницькі й аналітичні завдання, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між географічними явищами, аналізувати суспільні й екологічні процеси, формувати обґрунтовані висновки на основі різних джерел інформації.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів / учениць є формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання / НМТ. Вибір форм, змісту та способу оцінювання здійснюють педагогічні працівники закладу освіти. Враховуючи особливості проєктованого змісту та види навчальної діяльності, окреслених навчальною програмою курсу «Географія України. 11 клас», поточне та підсумкове оцінювання може здійснюватися через наступні форми:

- усне опитування (індивідуальне, групове, фронтальне, доповіді, виступи, презентації тощо);

- письмова робота (розв'язування вправ, завдань, що передбачають пояснення даних, сюжетних чи завдань, що мають компетентнісно зорієнтований потенціал, задач / вправ, що передбачають пояснення з наведенням фактів / аргументів, контекстних задач (задачі, в яких описується реальна життєва ситуація, що передбачає здійснення аналізу, осмислення ситуації або вибір способу дій в ній, а результатом вирішення є зіткнення з початковою проблемою та усвідомлення її особистісної значущості, відтворення алгоритмів, різномірне тестування, графічна робота, робота з інформацією природничого змісту, таблицями та діаграмами тощо);

- дослідницька діяльність (проведення спостережень та досліджень, створення моделей різних типів тощо);

- цифрова діяльність (тестування в електронному форматі з використанням сервісів Kahoot/ Quizizz, виконання завдань в системі LearningApps.Org, Genially, ThinkLink, виконання вебквестів та проєктів (зокрема STEM) у електронному форматі тощо).

Оцінюючи рівень досягнення результатів навчання необхідно враховувати:

- рівень досягнення освітніх результатів (сформованість ключових компетентностей та досягнення обов'язкових результатів навчання);

- рівень особистісного розвитку (система ціннісних орієнтацій, наявність мотивації до навчання, пізнання нового, участі в суспільно значущих проєктах та їх практичної реалізації, сформованість емоційного

інтелекту та уміння оцінювати власну діяльність, ефективно співпрацювати та комунікувати в групі, готовність до навчання в профільній школі).

Формувальне оцінювання набуває все більшого значення в освітньому процесі. Відповідно, оцінювання – це не просто остаточна оцінка, а оцінка, яка спрямовує учнів до покращення освітнього результату; це зворотний зв'язок і розвиток учня, формування його індивідуальної освітньої траєкторії. Це безперервний процес збору інформації про результати, сильні та слабкі сторони здобувачів освіти на будь-якому етапі навчання.

Реалізація формувального оцінювання з використанням цифрових інструментів створює більш персоналізований навчальний процес. Розуміючи, як учні виконують навчальні завдання, досягаючи обов'язкових результатів навчання, вчитель адаптує зміст навчального матеріалу й види активностей відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

Формувальне оцінювання допомагає залучати і мотивувати учнів, роблячи процес навчання більш інтерактивним. Учні / учениці самостійно оцінюючи продукти власної освітньої діяльності (від завдань до проєктів) стають уважнішими, краще запам'ятовують інформацію, усвідомлюють власну відповідальність за виконання завдань.

Важливо створити ефективне навчальне середовище за допомогою методів та інструментів формувального оцінювання.

Оцінюючи результати навчання необхідно враховувати рівень досягнення учнем загальних результатів відповідної групи.

1. Сформована в учнів / учениць система навчальних дій / умінь та знань: досягається за умови виконанням учнем діагностувальних робіт, в яких не менше 50% завдань базового рівня будуть виконані правильно та не менше 65% завдань підвищеного практичного рівня.

2. Сформована в учнів система навчальних дій / умінь та знань на рівні усвідомленого довільного їх використання в повсякденному житті, у змінних умовах із залученням знань інших освітніх галузей: досягається за умови виконанням учнем / ученицею діагностувальних робіт, в яких не менше 65% завдань базового рівня будуть виконані правильно та не менше 50% завдань підвищеного практичного рівня.

Кількісна характеристика рівня сформованості предметної компетентності встановлюється на основі підсумкової річної діагностичної роботи.

Якісна характеристика предметної компетентності формується на основі портфоліо учня, його рефлексивної самооцінки та публічної демонстрації (представлення) навчальних досягнень за рік.

Оцінювання рівня сформованості предметних та ключових компетентностей, наскрізних умінь може здійснюватися за допомогою

репродуктивних, продуктивних, активних та інтерактивних засобів оцінювання.

Репродуктивні засоби оцінювання передбачають перевірку рівня засвоєння знань, отриманих у готовому вигляді, та здатності запам'ятати, зрозуміти та відтворити вивчене у письмовій чи усній формі (вербальній / невербальній). Структурним елементом будь-якої компетентності є когнітивний компонент – сформована поняттєва система. Перевірка сформованості теоретичних знань повинна бути початковим етапом у формуванні та оцінці якості навчання. Якість знання залежить від особливостей сприймання, розуміння, запам'ятовування, відтворення вивченої інформації. Якість оцінювання залежить від точності відтворення навчальної інформації (точність, повнота, системність та послідовність викладу тощо).

Продуктивні засоби оцінювання спрямовані на встановлення здатності не просто усвідомлювати інформацію (аналізувати, систематизувати навчальний матеріал), але й створювати на основі вивченого самостійний творчий продукт. Продуктивні засоби оцінювання передбачають діяльність реконструктивного змісту (пошуково-аналітичного та практичного), спрямовану на «перетворення» вихідної інформації з метою отримання наукового та дослідницько обґрунтованого «продукту» творчої діяльності, як результату індивідуальної, так і групової навчальної діяльності. Продуктивні засоби оцінювання забезпечують встановлення рівня сформованості компетентностей, пов'язаних із здатністю створювати «продукт». Оцінюється не лише якість створеного творчого «продукту», розроблення якого здійснюється на основі отриманої в навчальному процесі інформації, а й уміння правильно використовувати нові знання. До творчих продуктів навчальної діяльності відносять (есе, навчальний проєкт, проєктні задачі / завдання, компетентнісні завдання, навчальне дослідження, різноманітні нестандартні способи представлення навчальної інформації – цікаві відеоролики, трейлери, плакати, виконані за допомогою графічних редакторів, моделі (графічні, матеріальні, математичні, інтерактивні мапи), створення цифрових продуктів тощо).

Активні засоби оцінювання передбачають перевірку уміння приймати рішення в дії, як одного з показників сформованості відповідних компетентностей. Використання активних засобів оцінювання в освітньому процесі наближає / імітує реальні життєві ситуації, в яких необхідно приймати рішення, використовуючи набуті знання та уміння не лише з однієї освітньої галузі. До активних видів діяльності є проєктна робота, виконання групових проблемних та компетентнісних завдань / задач.

Інтерактивні засоби оцінювання дають змогу оцінити не лише результат прийнятого рішення, але й шляхи формування переконань під

час прийняття рішення. До інтерактивних засобів відносять прийоми кейс-технології, ситуативних та контекстних завдань.

Формувальне оцінювання здійснюється впродовж навчального процесу і включає усне опитування, тестування, виконання практичних робіт, проведення міні-досліджень, участь у дискусіях / дебатах, семінарах та групових проєктах, а також само- та взаємооцінювання. Такий підхід дозволяє забезпечити зворотний зв'язок, стимулює самостійне мислення, пізнавальну активність, а також розвиток критичного мислення й компетентності у роботі з різними типами джерел – текстовими, картографічними, статистичними, цифровими чи графічними.

Підсумкове оцінювання реалізується на завершальному етапі вивчення теми або розділу і включає письмові та усні роботи, тести, захист індивідуальних та групових проєктів, презентації результатів досліджень. Основним критерієм оцінювання є здатність учня здійснювати інтегративний аналіз даних, формулювати науково обґрунтовані висновки та робити прогнози на основі встановлених причинно-наслідкових зв'язків. Так, дослідження впливу антропогенних факторів на регіональний клімат передбачає збір статистичних даних, порівняння картографічних матеріалів, створення графіків і діаграм, аналіз результатів та формування рекомендацій щодо сталого розвитку території.

Сучасне оцінювання активно інтегрує цифрові технології, зокрема геоінформаційні системи (ГІС), геопортали, електронні портфоліо, інтерактивні карти, онлайн-симуляції. Використання таких інструментів дозволяє оцінювати не лише знання та вміння, а й демонструвати компетентності учнів / учениць у роботі з великими обсягами інформації, моделюванні процесів та візуалізації результатів досліджень. Вибір інструментів та визначення доцільності видів діяльності здійснюється відповідно до навчальної програми предмета.

Сучасні підходи до оцінювання поєднують компетентнісну, дослідницьку спрямованість та інтеграцію цифрових технологій, що забезпечує формування ключових і предметних компетентностей учнів та їх підготовку до науково-аналітичної та практичної діяльності.

Вивчення навчального предмету «Географія України. 11 клас» забезпечує формування в учнів системного розуміння взаємозв'язків у природних, соціальних та економічних процесах на різних територіальних рівнях. Навчальний предмет спрямований на розвиток ключових компетентностей, зокрема умінь аналізувати природні явища й суспільні процеси, встановлювати географічні закономірності, оцінювати наслідки антропогенного впливу на довкілля, прогнозувати зміни в географічній оболонці, а також приймати обґрунтовані управлінські та наукові рішення.

Компетентнісний підхід до навчання дозволяє учням не лише засвоювати теоретичний матеріал, а й застосовувати вміння у життєвих ситуаціях, оцінювати динаміку змін у географічному середовищі,

порівнювати регіональні показники, розробляти рекомендації щодо сталого розвитку територій та формувати активну громадянську позицію.